

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

Кафедра спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор із науково-педагогічної роботи

Михальченко Н. В.

«28» серпня 2024 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ СПЕЦКУРС «ОРГАНІЗАЦІЯ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З ПСИХОФІЗИЧНИМИ ВАДАМИ»

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

016.01 Логопедія. Спеціальна психологія

Освітня програма: Логопедія. Спеціальна психологія

2024 - 2025 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Стельмах Н.В., доцент кафедри спеціальної освіти.

РЕЦЕНЗЕНТ: доктор філософії в галузі соціальних та поведінкових наук, доцент, доцент кафедри психології Чорноморського національного університету ім. Петра Могили Астремська І.В.

Програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти

Протокол від «26» серпня 2024 року № 1

В. о. завідувача кафедри спеціальної освіти (Світлана КАРСКАНОВА)

Програму погоджено з гарантом ОП (Вікторія КИСЛИЧЕНКО)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету

Протокол від «27» серпня 2024 року № 12

Голова навчально-методичної комісії (Ольга ДЕМ'ЯНЕНКО)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «28» серпня 2024 року № 11

Голова навчально-методичної комісії (Наталія МИХАЛЬЧЕНКО)

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Спецкурс "Організація ігрової діяльності дітей з психофізичними вадами"» складена Стельмах Н.В. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму 016 – «Спеціальна освіта».

Мета курсу – теоретична та практична підготовка студентів до виконання кваліфікаційних обов'язків вихователя щодо організації, діагностики та планування ігрової діяльності дітей дошкільного віку, методичної роботи з питань педагогічного супроводу ігрової діяльності дошкільників з психофізичними вадами.

Завдання курсу:

систематизація знань студентів про ігрову діяльність (гру) та методику керівництва нею; окреслення змісту ігрової діяльності у програмно-методичному забезпеченні дошкільної освіти та діяльності спец закладів;

оволодіння студентами методичними засадами педагогічного супроводу ігрової діяльності дітей дошкільного віку;

формування умінь доцільно використовувати методи і прийоми організації ігрової діяльності в освітньому просторі дошкільного навчального закладу, діагностувати ігрові інтереси та вміння дітей, планувати ігрову діяльність дошкільників з психофізичними вадами розвитку.

Передумови для вивчення дисципліни: знання, уміння та навички з таких дисциплін: педагогічна деонтологія, риторика, культура мовлення корекційного педагога, спеціальна, порівняльна психологія, університетські студії.

Навчальна дисципліна складається з 3-ьох кредитів

Очікувані результати навчання: (відповідно до ОПП)

Сформовані знання про особливості ігрової діяльності дітей дошкільного віку; складові методології ігрової діяльності: принципи, теорії гри, об'єктивні закони і закономірності, концепції, підходи, категоріально-понятійний апарат, функції гри, структуру ігрової діяльності, класифікацію ігор; зміст ігрової діяльності у програмно-методичному забезпеченні дошкільної освіти; методичні засади педагогічного супроводу

Розвиток умінь проектувати ігрову діяльність дітей дошкільного віку; використовуючи педагогічні методи і прийоми, які б сприяли засвоєнню теоретичних знань з теорії і методики ігрової діяльності дітей дошкільного віку, розвитку пізнавальних інтересів, формуванню необхідних професійних умінь і навичок; здійснювати у процесі керівництва грою динамічну мобілізацію всіх її структурних на досягнення позитивного педагогічного результату; забезпечувати розвивально-виховне ігрове середовище у дошкільному навчальному закладі.

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*:

I. Загальнопредметні: розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики); розуміння необхідності та дотримання норм здорового способу життя; здатність учитися; здатність до критики й самокритики; креативність, здатність до системного мислення; адаптивність і комунікабельність; наполегливість у досягненні мети; турбота про якість виконуваної роботи; толерантність. Загальнонаукові компетенції: базові уявлення про основи філософії, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знання вітчизняної історії, економіки й права, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й умінь їх використовувати в професійній і соціальній діяльності. Інструментальні компетенції: навички роботи з комп'ютером; дослідницькі навички.

II. Фахові: сучасні уявлення про принципи організації, навчально-методичного забезпечення, та механізми практичної роботи з особами, які мають порушення психофізичного розвитку; сучасні уявлення про принципи державної політики у сфері корекційної освіти, завдання, напрями, зміст, методи, засоби, форми корекційної допомоги особам з порушеннями психофізичного розвитку, про шляхи вирішення актуальних проблем корекційної освіти; здатність застосовувати сучасні освітні, реабілітаційні, інформаційні, технології у роботі з особами, які мають порушення психофізичного розвитку в умовах

закладів, служб, організацій, установ сфери освіти, охорони здоров'я, соціального захисту; базові уявлення про основні закономірності, історичні та сучасні досягнення практичної роботи з особами, які мають порушення психофізичного розвитку; розуміння ролі особистості корекційного педагога у роботі з особами, які мають порушення психофізичного розвитку; уявлення про зміст корекційної роботи з різними групами осіб з порушеннями психофізичного розвитку та диференційованими методами корекційно-компенсаторної, реабілітаційної, розвивальної, попереджувальної роботи з ними; базові уявлення про категорії осіб з порушеннями психофізичного розвитку, які є суб'єктами корекційної освіти; розуміння значення комплексного підходу у наданні корекційних освітніх послуг; володіння методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації порушень психофізичного розвитку; здатність застосовувати основні теоретичні та практичні методи аналізу та оцінки стану психофізичного розвитку осіб, які потребують корекційних освітніх послуг. Спеціалізовано-професійні: здатність організовувати та здійснювати навчальну, корекційну, розвивальну та виховну роботу з особами, які мають порушення психофізичного розвитку з урахуванням структури порушення, вікових та індивідуальних особливостей осіб, вимог освітніх стандартів, програм навчання та виховання; здатність використовувати професійно-профільовані знання у діагностичному обстеженні осіб з порушеннями психофізичного розвитку; здатність використовувати професійно-профільовані знання у визначенні етіології, симптоматики, патогенезу, психологічних механізмів порушень психофізичного розвитку; здатність використовувати професійно-профільовані знання при визначенні рівня психофізичного розвитку осіб, що потребують корекційної освіти; прогнозуванні їхніх потреб у корекційно-педагогічних, спеціальних психологічних, медичних та соціальних послугах.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Теоретико-методологічні засади ігрової діяльності дітей з психофізичними вадами

Тема 1. Методолого-теоретичні засади ігрової діяльності дітей

Сутність гри. Історія розвитку гри. Теорії гри у зарубіжній та вітчизняній педагогіці та психології. Принципи ігрової діяльності.

Тема 2. Роль гри в особистісному розвитку дитини

Особливості розвитку психіки дитини в процесі гри. Гра як фактор соціального розвитку дітей. Формування етико-моральних засад особистості дитини в ігровій діяльності. Розвиток спрямованості особистості дитини. Всебічний та гармонійний розвиток дітей у процесі гри.

Тема 3. Гра в освітньо-виховному просторі освітнього закладу

Види ігрової діяльності (дві групи ігор: творчі ігри, ігри за правилами). Творчі: сюжетно-рольові, конструктивно-будівельні, ігри-драматизації та театралізації, ігри з елементами праці, ігри-фантазування. Ігри за правилами: дидактичні, пізнавальні, рухливі, спортивні, хороводні, народні, інтелектуальні, комп'ютерні. Ігри малих форм: лічилки, заклички, примовки, забавлянки, мирилки, дражнили, звуконаслідування, скоромовки, загадки, жартівливі мовні ігри та ін. Структура ігрової діяльності. Характеристика структурних компонентів ігрової діяльності (мотиваційний, цільовий, змістовий, процесуально-операційний, контрольний-оцінний). Функції ігрової діяльності.

Кредит 2. Психолого-педагогічні особливості дитячих ігор

Тема 4. Методика організації ігрової діяльності дітей.

Загальні вимоги до ефективності ігрових технологій. Стадії розвитку ігрової діяльності. Психолого-педагогічні умови організації гри. Особистісно орієнтоване

спілкування педагога з дітьми в процесі ігрової діяльності. Система педагогічних методів і прийомів. Розвивально-виховне ігрове середовище.

Тема 5. Вікові особливості застосування ігрової діяльності дітей.

Вікові особливості дітей різних вікових категорій (дошкільників, молодших школярів, підлітків, старшокласників). Особливості ігрової діяльності в дошкільному віці. Організація ігрової діяльності в молодшому шкільному віці. Умови ігрової діяльності в підлітковому віці. Специфічні особливості організації ігрової діяльності в старшому шкільному віці. Принципи, методи і прийоми застосування ігрової діяльності на різних вікових етапах.

Тема 6. Методика організації та проведення творчих ігор.

Види творчих ігор за правилами. Сюжетно-рольові ігри, їх особливості, значення у вихованні дітей. Структура сюжетно-рольової гри, методика її організації. Характеристика та організація театралізованих ігор. Ігри-драматизації та театралізації, їх особливості і розвиваюче значення. Розвиток мовленнєвої творчості дошкільника у процесі гри-драматизації. Ігри-фантазування, їх значення, особливості в структурі педагогічного процесу освітнього закладу.

Кредит 3. Освітньо - виховний потенціал дитячих ігор

Тема 7. Методика організації та проведення ігор за правилами

Види ігор за правилами. Ігри з правилами в структурі педагогічного процесу освітнього закладу. Сутність дидактичних ігор. Народні коріння дидактичної гри. Види дидактичних ігор. Словесні дидактичні ігри. Структурні компоненти дидактичних ігор, їх характеристика. Методи організації дидактичних ігор у освітньому закладі. Ігри з елементами спорту. Народні ігри – джерело духовності.

Тема 8. Ділова гра в педагогічному процесі

Ділова гра як метод активного навчання. Розробка ділових ігор. Розробка загальної структури оцінювання діяльності учасників (індивідуального та групового). Методичне забезпечення ділових ігор. Організація та проведення ділових ігор.

Тема 9. Використання інноваційних ігрових технологій в умовах освітнього закладу

Сутність поняття «інноваційна ігрова технологія». Методика Н.Гавриш використання коректурних таблиць. Розвиток творчої уяви у дітей (методика Л. Фесюкової). Ігри з блоками Дьенеша. Інноваційна технологія «Казкові лабіринти гри» (В. Воскобович). Палички Кюізенера. Теорія розвитку винахідницьких завдань (за Г. Альтшуллером). Інноваційна технологія «Чудеса на піску» (Т. М. Грабенко, Т. Д. Зінкевич-Євстигнеєва).

Рекомендована література

Базова

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. – К. : Видавництво, 2012. – 26 с.
2. Богуш А. М. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників : мовленнєві ігри, ситуації, вправи : Навчальний посібник / А. М. Богуш, Н. І. Луцан. – 3-тє вид., доповн. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2014. – 304 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко; гол. ред. С. Головка. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
4. Державний стандарт початкової освіти / Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>
5. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О. В. Огнев'юк, К. І. Волинець; наук. кер. програмою: О. В. Проскура,

Л. П. Кочина, В. У. Кузьменко, Н. В. Кудикіна; авт. кол.: [Г. В. Беленька, Е. В. Белкіна, О. Л. Богініч, Н. І. Богданець-Білоskalенко, С. А. Васильєва, М. С. Вашуленко та ін.] / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – 3-є вид., доопр. та доп. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 492 с.

6. Довбня С. О. Гра як історико-педагогічний феномен // Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наук. пр. Вип. 9. Кам'янець-Подільський: ПП Зволейко Д.Г., 2011. С. 245-250.

7. Довбня С. О., Кудикіна Н. В. Методика керівництва творчими іграми дітей дошкільного віку на суб'єкт – суб'єктних засадах у практиці дошкільної освіти // Дитячий садок. – 2012. – №5 (67) – С. 24–27.

8. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний редактор В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

9. Играя, побеждаем стресс. Игры для детей и их взрослых. Детский фонд ООН (ЮНИСЕФ). – К., 2015. – 68 с.

10. Ігрові технології як інструмент профілактичної роботи спеціалістів психологічної служби закладів освіти: [навчально-методичний посібник] / Автор-упорядник Т.В. Войцях. – Черкаси: Черкаський ОПОПП, 2014. – 92 с.

11. Карасьова К.В. Світ дитячої гри / Катерина Карасьова, Тамара Піроженко. – К.: Шк. світ, 2010. – 128 с.

12. Кравець Н.М. Ігрові технології навчання як одна з інноваційних форм навчально-виховного процесу ВНЗ. Вінницький національний технічний університет [Електронний ресурс] / Н.М. Кравець, О.В. Гречановська. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all.../all.../1547>.

Допоміжна

1. Кудикіна Н. В. Теоретико-методичні засади організації ігрової діяльності дітей // Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної і початкової освіти: навч.-метод. посіб. / [за ред. Г. С. Тарасенко]. Київ: Вид. Дім «Слово», 2010. С. 11-25.

2. Кудикіна Н.В. Психологічні витоки педагогічної теорії ігрової діяльності [Електронний ресурс] / Н.В. Кудикіна. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/540/1/04knvtid.pdf>.

3. Кудикіна Н.В. Теорія ігрової діяльності: монографія / Н. В. Кудикіна. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 236 с.

4. Методичні рекомендації до Програми виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина» / наук. кер. проекту: О. В. Огнев'юк, К.І. Волинець; наук. кер. програмою: О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.У. Кузьменко, Н.В. Кудикіна; авт. кол.: Е.В. Беленька, Е.В. Белкіна, О.Л. Богініч, Н. І. Богданець-Білоskalенко, С.А. Васильєва, М.С. Вашуленко [та ін.] / Мін. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – 3-є вид., доопр. та доп. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 400 с.

5. Молчанова О.М. Організація ігрової діяльності для розвитку особистості учня: Навчально-методичний посібник. Кропивницький. 2018. Режим доступу: http://koippo.in.ua/arhiv/druk/303_18.pdf

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен

5. Засоби діагностики успішності навчання: виконання індивідуальних завдань, контрольних робіт, написання рефератів.

